

MEDIALOGICA

Online haatzaaien

DOCENTENHANDLEIDING

Leeftijd: 13-15 jaar, 16-18 jaar

Geschied voor: vmbo, havo en vwo (onderbouw en bovenbouw)

Vakgebied en kerndoelen: Deze les vindt aansluiting bij de vakken Maatschappijleer, Maatschappijwetenschappen, Filosofie en Nederlands. Daarnaast sluit dit materiaal aan bij het eindadvies van Platform Onderwijs2032.

Zo draagt het bij aan Burgerschap en 21^e eeuwse vaardigheden.

Kernbegrippen: mediawijsheid, politiek, publieke opinie, belangen, meningsvorming

Medialogica

In het programma “Medialogica” wordt de kracht van beeld en de werking van publieke opinie onderzocht. Media dienen als gids om greep te krijgen op de werkelijkheid en bepalen in belangrijke mate ons beeld van de wereld. Maar in hoeverre zijn ze een betrouwbare gids? Hoe komt de publieke opinie tot stand? En welke invloed heeft dit op het handelen van bestuurders, journalisten en burgers?

Online haatzaaien

Medialogica doet onderzoek naar hoe op sociale media een geraffineerd spel van haatzaaien en polarisatie is ontstaan en wie daar belang bij hebben. Een spel met ‘online handleidingen’ waarin staat hoe je je mening kan doordrukken en tegenstanders monddood maakt. Hoe kan het dat complottheorieën, zoals ‘omvolking’ – het idee dat de elite plannen zou hebben om de ‘originele’ bevolking van Nederland te vervangen – steeds meer mainstream worden? Hoe worden media bespeeld hierin mee te gaan? En heeft de journalistiek hier wel een goed antwoord op?

Opbouw les

Deze les bestaat uit het bekijken van de verkorte Medialogica-aflevering van “Online haatzaaien” (11.16 min). Na het bekijken van de aflevering gaan de leerlingen individueel aan de slag met verdiepingsvragen. Vervolgens kan er een verwerkingsopdracht naar keuze worden uitgevoerd.

Verdieping

Deze video is onderdeel van de serie [“Medialogica in de klas”](#). Op Schooltv.nl vind je meer video’s uit deze serie. Op human.nl vind je de gehele aflevering van [“Handboek voor haatzaaiers”](#) (36 min).

Individuele opdracht (15 min) zie *leerlingwerkblad*

1. Wat is #Gamergate? En waardoor werd de Gamergate nog groter?
2. Wat werd er beweerd in de Gamergate? En waarom?
3. Wat is de Alt-right beweging?
4. Wat is een belangrijk doel van de Alt-right beweging?
5. Wat is de tactiek van de beweging om in de mainstream media te komen?
6. Welke strategieën gebruikt de Alt-rightbeweging? Leg uit.
7. Wat is de complottheorie 'omvolking'?
8. Wat is het probleem met de berichtgeving in de media over complottheorieën?

Antwoorden

1. In 2014 ontstaat er in de krochten van het internet een online (seksistische) haatcampagne tegen een vrouwelijke-gameontwikkelaar Zoe Quinn. Ze zou naar bed zijn geweest met een game-journalist in ruil voor een goede recensie. Deze beschuldiging gaat viral op gamefora. Toen vrouwen uit de gamewereld Zoe Quinn wilden ondersteunen, ontploften de gamergate en richtten alle bedreigingen en haatcampagnes zich op iedereen die er iets over zeggen.
2. De gamers beweerden dat Zoe Quinn naar bed zou zijn geweest met een game-journalist in ruil voor een goede recensie voor haar game. De leugen is de wereld in geholpen door de ex-vriend van Quinn. De beschuldiging moest ervoor zorgen dat gamers werden gemobiliseerd om haat te uiten.
3. Alt Right, wat staat voor *alternative right*, is een verzamelnaam voor een nieuwe online beweging van een generatie blanke nationalist in de Verenigde Staten. De beweging is geen samenhangende groep en de gemene deler is de gedachte dat de blanke mens door andere rassen wordt bedreigd in zijn voortbestaan. De aanhangers van alt-right zijn vaak racistisch en willen van alle mensen die niet wit zijn hun burgerrechten ontnemen.
4. Hun theorieën in de mainstream media krijgen door het bespelen van journalisten. (Mainstream media zijn met name de traditionele vormen van media, zoals kranten, televisie en radio, in plaats van het Internet. Ze beïnvloeden grote aantallen mensen en ze zijn overduidelijk aanwezig in de maatschappij. Ze vertegenwoordigen de algemeen aanvaarde overtuigingen en meningen.)
5. Media willen objectief zijn en geen kant kiezen, daarom zorgt de Alt-right beweging ervoor dat ze een kant kiezen die in zekere zin meetelt binnen een bepaald debat. Als ze vervolgens de media weten te overtuigen dat ze meetellen, zal de media ook hun kant van het verhaal willen horen.
6. - Mensen monddood maken door middel van haatcampagnes;
 - Aandacht in de traditionele media door groter te lijken dan ze daadwerkelijk zijn, oftewel het megafon effect;
 - Het hondenfluitje: met elkaar communiceren op zo'n manier dat de gemiddelde toehoorder het niet begrijpt. Zo kan je op een podium racistische dingen roepen die alleen racisten begrijpen. Hierdoor kan je ook vervolgens ontkennen dat je iets hebt gezegd, omdat je er verschillende dingen mee bedoeld kunt hebben.
7. Het idee dat migranten met een vooropgezet plan naar Nederland worden gehaald of hier worden toegelaten om de oorspronkelijke witte bevolking te verdringen en te vervangen.
8. Volgens deze groep bestaat slechte publiciteit en slechte media-aandacht niet, als je probeert om extreme opvattingen in de mainstream media te brengen. Dus als media aandacht besteden aan complottheorieën om te vertellen dat ze niet bestaan, krijgt de beweging toch zijn zin, omdat er door de media-aandacht meer mensen met deze ideeën in aanraking komen.

Klassengesprek (20 min)

Bespreek het thema online haatzaaien en complottheorieën in de klas. Hoe kan het dat complottheorieën, zoals 'omvolking', steeds meer mainstream worden? Hoe moet de journalistiek hiermee omgaan? Waar liggen de grenzen van online gedrag?

Doe dit aan de hand van gerichte vragen en laat de discussie die ontstaat gaan. Wees geen leider, maar een begeleider. Het is belangrijk om duidelijk te maken dat het niet uitmaakt wat je zegt. Er zijn geen foute antwoorden en verkeerde vragen. De leerlingen moeten zich op hun gemak voelen binnen de discussie. In het klassengesprek kan je voortborduren op de individuele vragen, het gesprek in tweetallen en de onderstaande voorbeeldvragen.

Complotten in de klas: hoe ga je daar als docent mee om?

Hier vind je een handleiding van de Anne Frank Stichting en Stichting School en Veiligheid: [Complotten in de klas](#)

Debat (30 min)

Ga met de klas in debat over een van de volgende stellingen:

- De journalistiek wordt misbruikt door extreemrechts;
- De journalistiek zou extreemrechts minder aandacht moeten geven in de media;
- Online nepberichten plaatsen moet strafbaar worden;
- Desinformatie moet actief worden verwijderd van sociale media;
- Online mag je alles zeggen wat je wilt.

Voorbeeld van een debatsetting

Vorbereiding: Splits de klas in 4 groepen; groep A & B zijn voor de stelling, groep C & D zijn de tegenstanders. Per groep inventariseren de leerlingen de voor- en tegenargumenten en schrijven die op een groot vel papier.

Debat: groep A (voorstander) gaat in debat met groep C (tegenstander). Groep B & D kijken toe en noteren sterke voor- en tegenargumenten. Wissel dan van rol.

Klassikaal nagesprek debat: Wat waren sterke voor- en tegenargumenten? Opdracht voor groep B & D om deze argumenten uit te breiden, te verdiepen of te versterken.

Extra verdieping

- Lees het artikel "[Alt-light en alt-right domineren Nederlands Twitter](#)". Leg uit hoe het kan dat rechts-nationalisme domineert op Twitter.

- In [deze video](#) legt hoogleraar Leo Lucassen het omstreden begrip "omvolking" uit. Zelf bestrijdt hij actief de onwaarheden die hij tegenkomt op sociale media.

- In het artikel "[Gamergate: vrouwonvriendelijkheid als de norm](#)" kan je meer lezen over de Gamergate.

- Bekijk de NOS video "[Hoe ontstaat een complottheorie?](#)"

- In de dossiers "[Dreigtweets & haatberichten](#)" en "[Online radicalisering](#)" vind je meer informatie en lesmateriaal.

Tot slot

Human is altijd benieuwd naar de manier waarop bovenstaande opdrachten in de klas zijn behandeld. Heb je tips en/of aanvullingen voor ons of voor andere docenten? Stuur een mail naar onderwijs@human.nl. Bedankt!